

2286-0003 61

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale entamant la procédure de classement comme site du Jardin du Palais Stoclet sis avenue de Tervueren, 279-281 à Woluwe-Saint-Pierre.

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende instelling van de procedure tot bescherming als landschap van de tuin van het Stoclet-paleis gelegen Tervurenlaan 279-281 te Sint-Pieters-Woluwe

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment l'article 18;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op het artikel 18;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des Monuments et des Sites,

Op voorstel van de Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en van de Staatssecretaris belast met Monumenten en Landschappen,

Arrête :

Besluit:

Article 1er. Est entamée la procédure de classement comme site du Jardin du Palais Stoclet sis avenue de Tervueren, 279-281 à Woluwe-Saint-Pierre, en raison de son intérêt historique, esthétique et scientifique précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Artikel 1. Wordt ingesteld de procedure tot bescherming als landschap van de tuin van het Stoclet Paleis gelegen Tervurenlaan nr 279-281 te Sint-Pieters-Woluwe, vanwege hun historische, esthetische en wetenschappelijke waarde zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Ce bien est connu au cadastre de Woluwe-Saint-Pierre, 1ère division, section A, 3e feuille, parcelle n° 193 v 2.

Dit goed is bekend ten kadaster te Sint-Pieters-Woluwe, 1ste afdeling, sectie A, 3de blad, perceel nr. 193 v 2.

La délimitation du site est reprise sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

De afbakening van het landschap wordt aangeduid op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 2. Les conditions particulières de conservation sont les suivantes :

Art. 2. De bijzondere behoudsvoorwaarden zijn de volgende :

a) L'entretien normal des plantations ; les nouvelles plantations dans le respect du site ; l'entretien et le renouvellement des chemins (et sentiers) en matériaux du même type ou en copeaux de bois, dolomie, terre battue et pavés ; l'entretien des bâtiments et infrastructures existantes sont autorisés ; seule la modification des constructions existantes est soumise à l'avis conforme de la Commission Royale des Monuments et Sites.

a) Het gewoon onderhoud van de aanplantingen; nieuwe aanplantingen met inachtneming van de site; het onderhoud en de vernieuwing van de wegen (en de paden) met hetzelfde soort materialen of haksel, dolomiet, gemalen baksteen en tegels; het onderhoud van de bestaande gebouwen en infrastructuur is toegestaan; enkel voor de wijziging van bestaande constructies is het eensluidend advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen vereist.

b) L'utilisation, l'entreposage, ou la fabrication de substances nocives au développement et à la croissance des plantations, de la faune et de la flore ou

b) Het gebruik, de opslag of de aanmaak van stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de ontwikkeling en de groei van de aanplantingen en de fauna en flora of voor

nuisibles à la qualité des eaux sont prohibés.

c) La pose de panneaux publicitaires est interdite.

d) L'allumage de feux est interdit.

e) Le dépôt et le stockage de matériaux, débris, détritus et déchets de toute nature sont prohibés.

f) L'entretien normal des arbres (enlèvement des branches mortes, cassées, soins aux plaies) est obligatoire.

g) Les plaies occasionnées lors de tailles d'entretien ou lors de bris de branches accidentels, seront recouvertes par un mastic cicatrisant.

h) Lors des opérations d'entretien des arbres, toute forme d'élagage strict est proscrite de façon à ne pas compromettre l'équilibre initial des arbres ainsi que leur état sanitaire.

i) Toute nouvelle construction est interdite.

j) Toute installation quelconque, en ce compris les roulottes et caravanes est prohibée.

k) Les éléments constitutifs de la composition originelle du site tels que fontaines, pavillon, statues, vieux bancs, réverbères, pergolas et grilles doivent être maintenus en bon état.

Art. 3. La zone de protection relative au site décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 4. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

de waterkwaliteit zijn verboden.

c) Het plaatsen van reclameborden is verboden.

d) Het aansteken van vuur is verboden.

e) Het storten en de opslag van materialen, puin, huisafval en afval van eender welke aard is verboden

f) Het gewoon onderhoud van bomen (het verwijderen van dode of gebroken takken, het verzorgen van de beschadigde plekken) is verplicht.

g) Het is verplicht de snoeiwonden die tijdens een onderhoudsbeurt zijn ontstaan of de plekken die beschadigd zijn bij het toevallige afbreken van takken met een helende balsem in te smeren.

h) Bij onderhoudsbeurten van de bomen is elke ingrijpende snoeibeurt verboden om het oorspronkelijk evenwicht van de bomen of zijn gezondheidstoestand niet te verstoren.

i) Elke nieuwe constructie is verboden

j) De plaatsing van om het even welke installatie, hierbij inbegrepen woonwagens en caravans is verboden.

k) De bestanddelen van de oorspronkelijke ordening van het landschap zoals fontainen, paviljoen, standbeelden, oude banken, straatlantaarns, pergola's en traliewerk moeten in goede staat worden gehouden.

Art. 3. De vrijwaringszone met betrekking tot de in artikel 1 vermelde landschap omvat het geheel van de percelen en de wegen, alsook gedeelte van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 4. De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, 03 JUIN 2004

Pour le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de
la Région de Bruxelles-Capitale chargé des
Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du
Territoire, des Monuments et des Sites, de
la Rénovation urbaine et de la Recherche
scientifique,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de
Bruxelles-Capitale chargé de
l'Aménagement du Territoire, des
Monuments et des Sites et du Transport
rémunéré des personnes,

Willelm DRAPS

Brussel, 03 JUN 2004

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering belast met
Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke
Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk
Onderzoek,

De Staatssecretaris voor het Brussels
Hoofdstedelijke Gewest belast met
Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen en Bezoldigd Vervoer van
Personen,

Copie certifiée conforme
22 JUIN 2004
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME SITE, DU JARDIN DU PALAIS STOCLET SIS AVENUE DE TERVUEREN, 279-281 A WOLUWE-SAINT-PIERRE.

Réf. cadastrale : Woluwe-Saint-Pierre, 1ère division, section A, 3e feuille, parcelle: n°193 v 2.

Description sommaire :

Le Palais Stoclet a été classé en tant que monument en 1976. A cette époque, on ignorait l'importance du jardin dans l'ensemble de cette œuvre. Aujourd'hui, plusieurs raisons permettent d'assurer que ce jardin est également un véritable monument marquant un mouvement esthétique du début du 20ème siècle, une œuvre née du génie de l'architecte J. Hoffmann et de son équipe ainsi que du goût raffiné d'un couple de la haute bourgeoisie belge à la recherche de perfection.

Il en ressort que le Palais Stoclet est indissociable de son jardin. Cet ensemble relève d'une certaine époque où l'on pouvait distinguer depuis les terrasses, le paysage vallonné de la vallée de la Woluwe et peut-être même jusqu'à la Forêt de Soignes

Le plan révèle comment la conception et les axes du palais ont conditionné le tracé du jardin. Les axes du bâtiment se fondent dans le dessin purement formel du jardin, qui fait partie intégrante de l'ensemble. De ce jardin, les vues sur le palais sont soigneusement encadrées de végétation. Il est intéressant de remarquer les zones qui se situent de part et d'autre du palais Stoclet ; ces zones sont de véritables tampons de verdure vers les propriétés avoisinantes. La zone se trouvant du côté droit par rapport à la façade arrière est l'œuvre de J. Hoffmann tandis que son pendant, acquis par la famille Stoclet en 1954, est importante pour bien délimiter et temporiser le bâtiment avoisinant mais c'est la seule partie du jardin qui n'ait pas été conçue par J. Hoffmann. Certaines formes architectoniques ont été répétées dans le jardin, parfois de telle manière que les éléments du jardin paraissent refléter ceux du palais. La taille originale des ifs et des buis qui longent la façade sur rue et la façade sur jardin a été directement inspirée par l'architecture des deux façades : ils accompagnent les grandes surfaces blanches en les rythmant d'un aspect vivant. Certains détails tels que les motifs de la grille de clôture, le long de la propriété de l'avenue de Tervueren, sont des éléments également inspirés à l'intérieur du palais entre autre des toiles de Gustav Klimt. La façade principale du palais s'ouvre sur le jardin qui par son tracé, donne l'impression d'un vaste parc. Au sortir de la maison se trouve une grande terrasse en partie abritée et après quelques marches, s'étend un bassin. D'où une colonne octogonale de granit coule une nappe d'eau en forme de parapluie. Deux pergolas de marbre blanc encadrent le bassin, dans l'axe des fenêtres de la salle de musique et de la petite salle à manger. Au bout de la pergola, trois marches mènent au terrain de tennis, qui est dominé par une terrasse agrémentée d'un pavillon de thé en bois sculpté et laqué.

Il est étonnant de constater que la composition découle de plusieurs impulsions de l'architecte J. Hoffmann dans le choix soit d'un arbre, d'un tracé, de la taille de buisson, qui par leur développement recréent l'espace et la lumière inspirés du palais.

L'analyse approfondie des relations entre maison et jardin, entre bâti et végétal, montre que l'ensemble du Palais Stoclet perdrait en partie son effet surprenant et rythmé si le jardin disparaissait. La valeur artistique du Palais diminuerait sensiblement car celle-ci se manifeste par l'ensemble palais-jardin.

Intérêt présenté par les biens selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique, Scientifique et Esthétique:

Le jardin, tout comme le palais dont il est indissociable, est l'une des premières manifestations d'un mouvement esthétique du début du 20e siècle, l'« avant-garde moderne ». L'authenticité du jardin a été préservée jusqu'à aujourd'hui : les bacs à plantes et les éléments architecturaux conçus par Hoffmann sont toujours là. En ce qui concerne le végétal, bien que certaines plantes, arbres et rosiers entre autres, aient été remplacés, toujours dans l'esprit originel, et que certains topiaires aient été taillés différemment pour accommoder leur croissance exubérante, la conception d'Hoffmann et des époux Stoclet transparaît toujours aussi nettement aujourd'hui. Le jardin n'a rien d'un musée qui pourrait sembler désuet : il marque une certaine époque certes, mais son modernisme n'a rien de démodé.

Cet espace permet de tirer des conclusions sur l'esprit ouvert de ses commanditaires, qui étaient à la recherche du perfectionnisme artistique, dans un esprit minimaliste très novateur pour l'époque, et toujours d'actualité aujourd'hui. Parmi les œuvres de Josef Hoffmann et de son équipe, elle est la plus innovatrice et la plus raffinée, et surtout la seule qui ait été presque entièrement conservée jusqu'à nos jours.

La conception du jardin et ses formes représentent l'esthétique du mouvement « avant-garde moderne ». Il témoigne du retour aux formes pures qui choquaient parfois les contemplateurs de l'époque, habitués aux grands gestes se référant à l'histoire. Au lieu d'un historicisme luxueux, on trouve le raffinement de l'épure des formes qui peut être tout aussi splendide. Le purisme d'Hoffmann est loin de l'art nouveau belge : il est dénué de toute fioriture.

L'intérêt scientifique s'exprime ainsi à travers les techniques et matériaux modernes, empruntés à l'industrialisation de l'époque : les vastes toits-terrasses du Palais Stoclet sont parmi les premiers dans l'histoire de l'architecture moderne. L'innovation est aussi représentée par l'illumination du jardin par des lampes électriques. Chaque pilier des pergolas est agrémenté d'une lampe. Aussi, les descriptions retrouvées témoignent de l'effet impressionnant et inhabituel de l'illumination nocturne du palais et du jardin.

Hoffmann n'était pas particulièrement attiré par les nouveaux matériaux et les nouvelles techniques. Il est fort possible que l'on doive ces innovations à l'ingénieur Adolphe Stoclet qui travaillait pour une des innovations clés de l'époque : le chemin de fer. L'un des tours de force de ses créateurs est d'intégrer ces matériaux à un domaine qui jusqu'alors n'avait pas vraiment bénéficié des progrès techniques.

Le jardin témoigne aussi de la grande époque de l'avenue de Tervueren et de l'expansion de la capitale. Il fonctionne aussi comme une articulation entre ville et campagne. Côté rue, le Palais Stoclet est un palais urbain, dans la tradition de la *villa urbana*. Côté jardin, l'ensemble correspond à la tradition de la *villa suburbana*, la résidence de campagne. Cette conception évoque la tradition humaniste, assez rare en Belgique.

Pour permettre d'appréhender l'ensemble palais-jardin, l'architecte a conçu un parcours de la maison au jardin. Le visiteur traverse une série d'espaces variés et rythmés. La « promenade pittoresque » ainsi constituée réserve au visiteur de nombreuses surprises. Jardin et palais sont liés par de nombreux axes et points de vue. La succession des éléments architecturaux et végétaux est telle qu'elle procure une impression continue et rythmée. Peu importe l'endroit d'où l'on regarde cette composition stricte et harmonieuse, elle est remarquable. Hoffmann a traduit certains principes de la tradition de l'art des jardins dans un langage moderne. Il utilise les formes des jardins réguliers, le mobilier des jardins vernaculaires et la « promenade pittoresque » des jardins anglais. Ceci conduit à la création de grands axes et de perspectives, de petits espaces intimes de pergolas, de cabinets de verdure et de charmilles, d'ifs taillés, d'une pièce d'eau et de vasques. Il crée véritablement un nouveau style en mélangeant ces différents éléments dans une composition intégrée et cohérente, dont le purisme minimaliste ne fait que mettre en valeur des éléments plus sophistiqués.

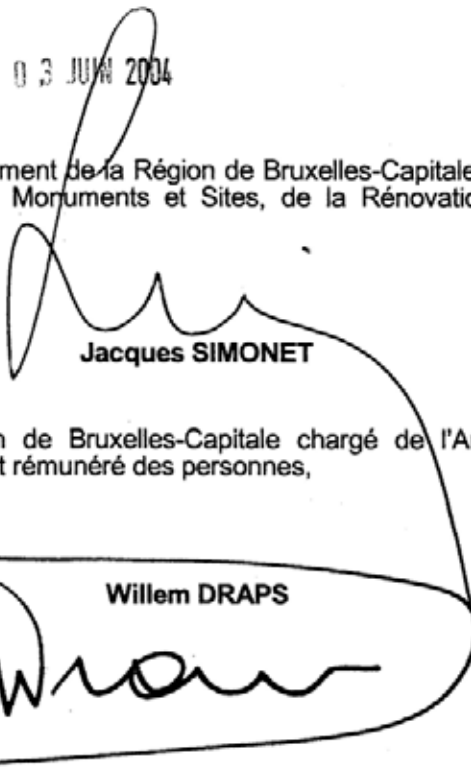
Les jeux d'optique, telle la colonne dorique de la pièce d'eau qui semble porter la partie renforcée de la façade ; or, simultanément, l'eau qui se déverse en parapluie casse cette impression de stabilité.

La décoration de l'extérieur, composée des sculptures et des bas-reliefs placés tout autour du bâtiment, fit écho à la décoration intérieure et à l'importante collection d'art que le palais abritait. Ceci entre autres, montre que l'ensemble palais-jardin suit le concept esthétique du « Gesamtkunstwerk » (œuvre d'art total) qui était très important à cette époque.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 03 JUIN 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

Jacques SIMONET

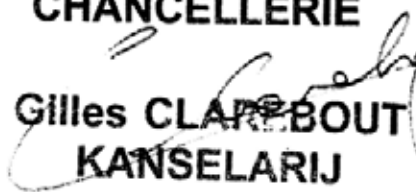
Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
22 JUIN 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE
INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS LANDSCHAP VAN DE TUIN VAN HET
STOCLET-PALEIS GELEGEN TERVURENLAAN NRS. 279-281 TE SINT-PIETERS-WOLUWE.

Kadastrale gegevens : Sint-Pieters-Woluwe, 1ste afdeling, sectie A, 3de blad, perceel nr. 193 v 2.

el

Beknopte beschrijving

Het Stoclet-paleis werd in 1976 als monument beschermd. Toen had men geen oog voor het belang van de tuin in het geheel van het bouwwerk. Vandaag bestaan heel wat redenen om deze tuin eveneens te beschouwen als een echt monument dat typisch is voor een esthetische beweging van het begin van de 20^e eeuw. Het werk is het resultaat van het genie van architect J. Hoffmann en zijn team alsook van de verfijnde smaak van een koppel uit de hoge Belgische bourgeoisie dat zocht naar perfectie.

Het Stoclet-paleis kan daarom niet los gezien worden van zijn tuin. Dit geheel hoort bij een bepaalde periode waarin men vanaf de terrassen uitkeek over het heuvelachtige landschap van de Woluwevallei en men misschien zelfs kon kijken tot aan het Zoniënwoud.

De plattegrond toont aan hoe het ontwerp en de assen van het paleis de aanleg van de tuin hebben bepaald. De assen van het gebouw harmoniëren volkomen met het puur formele ontwerp van de tuin, die integraal deel uitmaakt van het geheel. In deze tuin werden de zichten op het paleis zorgvuldig omkaderd met groen. Het is interessant te wijzen op de zones aan weerszijden van het Stoclet-paleis; die zones zijn echte groene buffers tegenover de aangrenzende eigendommen. De zone die zich rechts van de achtergevel bevindt, is het werk van J. Hoffmann terwijl de tegenhanger, in 1954 aangekocht door de familie Stoclet, van belang is om het aangrenzende gebouw te begrenzen en temperen, maar het is het enige deel van de tuin dat niet ontworpen werd door J. Hoffmann. Bepaalde architectonische vormen werden herhaald in de tuin, soms op een zodanige manier dat de tuinelementen een afspiegeling lijken van die van het paleis. De oorspronkelijke hoogte van de taxussen en buksen langs de gevel aan de straatkant en de gevel aan de kant van de tuin is rechtstreeks geïnspireerd op de architectuur van beide gevels: ze horen bij deze grote witte oppervlakten en geven ze een levendig uitzicht. Bepaalde details zoals de motieven van het afsluithek langs de eigendom langs de Tervurenlaan, zijn eveneens elementen die gebaseerd zijn op het interieur van het paleis, onder andere op de doeken van Gustav Klimt. De hoofdgevel van het paleis geeft uit op de tuin die door zijn aanleg een groot park lijkt. Bij het buitenkomen uit het huis bevindt zich een groot, gedeeltelijk beschut terras en na enkele treden af te gaan komt men uit op een vijver. Daarin staat een achthoekige granieten zuil waaruit een parapluvormige waterstraal spuit. Twee witmarmeren pergola's die in het verlengde liggen van de muziekzaal en de kleine eetkamer omkaderen de vijver. Op het einde van de pergola leiden drie treden naar het tennisterrein, waar een terras boven uitsteekt dat verfraaid is met een theepaviljoen in gesneden en gelakt hout.

Het is verbazingwekkend vast te stellen dat de compositie resulteert uit diverse impulsen van architect J. Hoffmann - de keuze van ofwel een boom, een bepaald tracé, de hoogte van de struiken die door hun groei de geïnspireerde ruimte en de lichtinval van het paleis nieuwe vorm geven.

Een diepgaande analyse van het verband tussen huis en tuin, tussen gebouw en planten, toont aan dat het geheel van het Stoclet-paleis een deel van zijn verrassende en ritmische effect zou verliezen indien de tuin zou verdwijnen. De artistieke waarde van het Paleis zou gevoelig verminderen omdat die vervat zit in het geheel paleis-tuin.

Waarde van de goederen volgens de maatstaven bepaald in artikel 2, 1° van de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed :

Geschiedkundige, wetenschappelijke en esthetische waarde:

Net als het paleis waarvan hij onlosmakelijk deel uitmaakt vormt de tuin een van de eerste uitingen van een kunstbeweging van het begin van de 20^e eeuw, de "moderne avant-garde". De authenticiteit van de tuin is tot op heden bewaard gebleven: de bloembakken en de architecturale elementen die Hoffmann heeft ontworpen zijn er nog steeds. Met betrekking tot het groen kan men opmerken dat hoewel bepaalde planten, bomen en onder andere rozenstruiken vervangen werden, steeds in de oorspronkelijke geest, en hoewel sommige heesters in een andere vorm werden gesnoeid om hun exuberante groei in te tomen, toch is het ontwerp van Hoffmann en de echtgenoten Stoclet vandaag nog even duidelijk zichtbaar. De tuin heeft

niets weg van een museum dat verouderd kan lijken: hij is weliswaar de illustratie van een bepaalde periode, maar het modernisme ervan is zeker niet ouderwets.

Uit deze ruimte kan men veel opmaken over de open geest van de opdrachtgevers, die artistiek perfectionisme nastreefden, in een minimalistische geest die erg vernieuwend was voor die tijd en die vandaag nog steeds actueel is. Het is het meest vernieuwende en meest geraffineerde van alle werken van Josef Hoffmann en zijn team, en het is vooral het enige dat tot op heden bijna volledig bewaard is gebleven.

Het ontwerp van de tuin en zijn vormen vertegenwoordigen de esthetiek van de beweging van de "moderne avant-garde" en getuigen van de terugkeer naar zuivere vormen, die soms de toeschouwers van die tijd shockeerden, aangezien zij grote bewegingen gewoon waren die verwezen naar de geschiedenis. In plaats van een luxueus historicisme treft men hier raffinement aan in de zuiverheid van de vormen, die even luisterrijk kan zijn. Het purisme van Hoffmann staat ver van de Belgische art nouveau: het is ontdaan van alle versiering.

Het wetenschappelijk belang ligt in de moderne technieken en materialen die werden ontleend aan de industrialisatie van die tijd: de omvangrijke dakterrassen van het Stoclet-paleis zijn bij de eerste uit de geschiedenis van de moderne architectuur. De vernieuwing vindt men ook terug in de verlichting van de tuin door elektrische lampen. Elke pijler van de pergola's is getooid met een lamp. Terugggevonden beschrijvingen getuigen eveneens van het indrukwekkende en ongewone effect van de nachtelijke verlichting van het paleis en zijn tuin.

Hoffmann was niet bijzonder aangetrokken tot nieuwe materialen en technieken. Het is goed mogelijk dat deze innovaties te danken zijn aan ingenieur Adolphe Stoclet die werkte voor een van de belangrijkste vernieuwingen van die tijd: de spoorweg. Een van de krachttoeren van de scheppers was het integreren van die materialen in een domein dat tot dan toe niet echt had kunnen profiteren van de technische vooruitgang. De tuin is ook een getuige van de grootse tijd van de Tervurenlaan en van de uitbreiding van de hoofdstad. Hij functioneert ook als een schakel tussen stad en platteland. Aan de straatkant is het Stoclet-paleis een stadsvilla, in de traditie van de *villa urbana*. Aan de tuinkant past het geheel in de traditie van de *villa suburbana*, het plattelandsverblijf. Dit ontwerp doet denken aan de humanistische traditie, wat tamelijk zeldzaam is in België.

Om het geheel paleis-tuin beter te kunnen vatten, heeft de architect een parcours ontworpen van het huis naar de tuin. De bezoeker passeert langs een reeks gevarieerde en gestructureerde ruimten. De zo opgebouwde "pittoreske wandeling" heeft voor de bezoeker verscheidene verrassingen in petto. Tuin en paleis worden via diverse assen en gezichtspunten met elkaar verbonden. De opeenvolging van architecturale en plantkundige elementen zorgt voor een doorlopende en gestructureerde indruk. Van waar men dit strikte en harmonieuze ontwerp ook bekijkt, het blijft opmerkelijk. Hoffmann heeft bepaalde principes uit de traditie van de tuinbouwkunst vertaald in een moderne beeldtaal. Hij gebruikt de vormen van reguliere tuinen, het meubilair van volkstuinten en de "pittoreske wandeling" van de Engelse tuinen. Dit leidt tot de creatie van ruime assen en vergezichten, intieme plekjes met pergola's, groene hoekjes tussen haagbeuken, gesnoeide taxussen, een waterelement en bloembakken. Hij schept werkelijk een nieuwe stijl door die verschillende elementen te vermengen in een geïntegreerde en samenhangende compositie, waarbij het minimalistische purisme enkel de meest gesofistikeerde elementen doet uitkomen.

Optische spelletjes, zoals de Dorische zuil van het waterelement die het ingesprongen deel van de gevel lijkt te dragen, terwijl tegelijk het water dat in parapluvorm stroomt die indruk van stabiliteit verbreekt.

De buitenversiering, die bestaat uit beelden en bas-reliëfs die rond het gebouw zijn geplaatst, is een echo van de binnenversiering en de belangrijke kunstverzameling in het paleis. Onder andere dit facet toont aan dat het geheel paleis-tuin het concept volgt van het "Gesamtkunstwerk" (totaalkunstwerk) dat in die periode erg belangrijk was.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 3 JUNI 2004

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

Copie certifiée conforme

22 JUNI 2004

Voor eensluidend afschrift

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

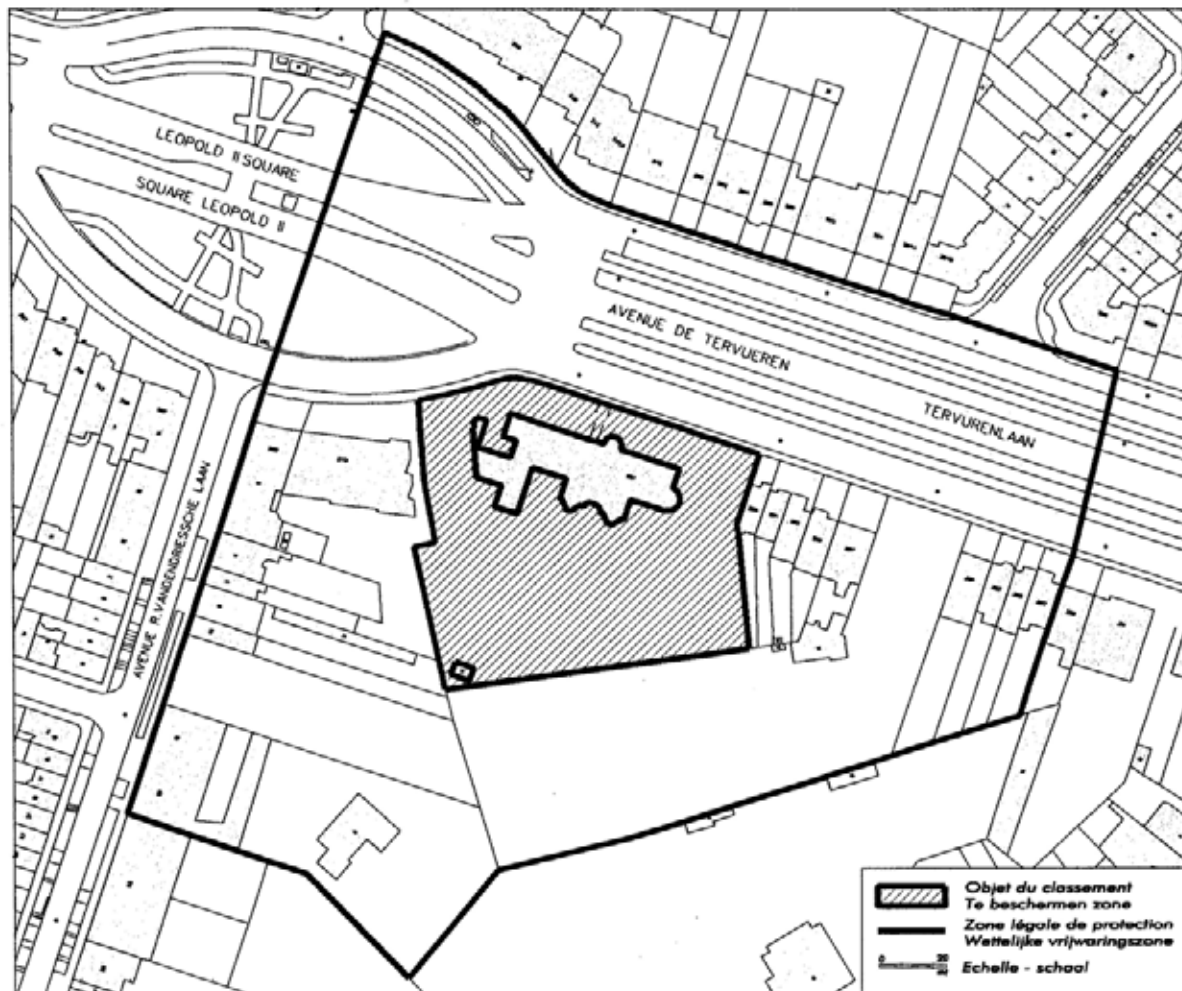

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
SITE DU JARDIN DU PALAIS STOCLET SIS
AVENUE DE TERVUEREN, 279-281 A
WOLUWE-SAINT-PIERRE

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN
DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
LANDSCHAP VAN DE TUIN VAN HET
STOCLET-PALEIS GELEGEN
TERURENLAAN NR 279-281 TE SINT-
PIETERS-WOLUWE

**DELIMITATION DU SITE ET DE LA
ZONE DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN HET LANDSCHAP EN
VAN DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du 03 JUIN 2004

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 03 JUIN 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la
Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs
locaux, de l'Aménagement du Territoire, des
Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine
et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke
besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen, Stadsvernieuwing en
Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-
Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et Sites et du Transport rémunéré
des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigde
Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

22 JUIN 2004

Voor eensluidend afschrift

Wim DRAPS

CHANCELLERIE

Olivier CLAREBOUT

KANSELARIJ

